

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Bohuslava Hnízдила a soudců JUDr. Brigity Chrastilové, JUDr. Lenky Matyášové, JUDr. Ludmily Valentové a Mgr. et Bc. et Ing. Radovana Havelce v právní věci **žalobce: A. S.**, zastoupen JUDr. Milanem Poláčkem, advokátem, Starobrněnská 13, Brno, proti **žalovanému: Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 55 Az 5/2005 - 73 ze dne 7. 3. 2006,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 7. 3. 2006, č. j. 55 Az 5/2005 - 73, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalovaný rozhodnutím č. j. OAM - 734/LE - VL02 - VL02 - 2004 ze dne 17. 12. 2004 neudělil žalobci (dále jen „stěžovatel“) azyl z důvodu, že nesplnil podmínky stanovené v § 12, § 13 odst. 1 a 2, § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o azylu“). Současně rozhodl, že se na stěžovatele nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 uvedeného zákona. V odůvodnění rozhodnutí konstatoval, že stěžovatel z vlasti odešel ve snaze vyhnout se nástupu do základní vojenské služby. Po delším pobytu v České republice byl vzat do vyšetřovací vazby a nemohl si prodloužit povolení k dlouhodobému pobytu. Do vlasti se však nechce vrátit, neboť se domnívá, že mu tam hrozí vězení za vyhýbání se základní vojenské službě a za porušení slibu nevycestování. Cílem stěžovatelova vstupu do azylového řízení dle žalovaného byla snaha o legalizaci pobytu na území České republiky a eliminace nutnosti návratu na Ukrajinu. V těchto skutečnostech žalovaný splnění podmínek výše uvedených ustanovení zákona o azylu neshledal.

Proti rozhodnutí podal stěžovatel žalobu ke Krajskému soudu v Brně, v níž namítal porušení jednotlivých ustanovení správního řádu určujících povinnosti správního orgánu v průběhu správního řízení a dále porušení § 12, § 14 a § 91 zákona o azylu. Konkrétně uvedl, že svou vlast opustil v roce 1995 ve snaze vyhnout se nástupu do základní vojenské služby, a to z toho důvodu, že má odpor ke zbraním a jejich užití je proti jeho morálnímu přesvědčení. Obává se též poměrů, které v ukrajinské armádě panují, zejména šikany. Stěžovatel rovněž zpochybnil závěry, které na základě shromážděných informací o zemi původu učinil žalovaný ohledně možnosti náhradní vojenské služby na Ukrajině a poměrech v tamním vězeňství. K témuž se stěžovatel vyjadřoval i ve svých dalších podáních ke krajskému soudu, přičemž zároveň soudu předložil důkaz ve formě materiálů jemu zaslanych z londýnské pobočky Amnesty International.

Dne 7. 3. 2006 proběhlo před krajským soudem jednání ve věci, v jehož závěru soud vynesl v záhlaví bližše označený rozsudek, kterým žalobu zamítl a žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů řízení. Současně rozhodl o odměně ustanoveného zástupce a ustanovené tlumočnice. V odůvodnění svého rozhodnutí krajský soud zejména uvedl, že stěžovatelovy námitky neshledal důvodnými, neboť žalovaný v průběhu řízení shromáždil dostatek informací o zemi stěžovatelova původu a tyto posoudil ve vztahu k jednotlivým důvodům možného pronásledování. S odkazem na judikaturu Nejvyššího správního soudu krajský soud dovedl, že odmítání nástupu k výkonu vojenské služby, která je v zemi původu povinná, nelze bez dalšího považovat za důvod pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu, zvláště, není-li takové odmítání spojeno s reálně projeveným politickým přesvědčením nebo náboženstvím. Takové skutečnosti stěžovatel dle názoru soudu neuváděl. Soud dále konstatoval, že stěžovatel do spisu založil zprávu Amnesty International v anglickém jazyce a dopis jeho matky v ruském jazyce a požadoval po soudu provedení jejich překladu a hodnocení jako důkazu. Tento požadavek soud neakceptoval s odůvodněním, že není jeho povinností překládat důkazní prostředky předložené v cizím jazyce. Rovněž poukázal na to, že stěžovatel ani při jednání netvrdil, že by výkon základní vojenské služby odmítal z důvodu náboženského či morálního přesvědčení. Soud se rovněž ztotožnil se závěry žalovaného ohledně neudělení humanitárního azylu a o nevztažení překážky vycestování na stěžovatele, odkázal na své závěry ohledně neudělení azylu podle § 12 zákona o azylu a dále dovedl, že pouhá možnost administrativní šikany překážku vycestování nezakládá.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel prostřednictvím ustanoveného zástupce kasační stížnost, a to z důvodů dle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), a současně požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti. Konkrétně uvedl, že nesprávné posouzení právní otázky dle písm. a) citovaného ustanovení spatřuje v nesprávném posouzení možnosti udělení humanitárního azylu, neboť se krajský soud nezabýval tím, že na území České republiky pobývají stěžovatelova babička, bratranec a snoubenka. Vadu řízení před žalovaným stěžovatel shledává v tom, že si žalovaný neopatřil dostatek informací o možnosti vykonat na Ukrajině náhradní vojenskou službu, čemuž se stěžovatel nikdy nevyhýbal. Namítl rovněž rozpor skutkové podstaty, z níž žalovaný vycházel, s obsahem správního spisu. Rozhodnutí krajského soudu je dle stěžovatelova názoru nepřezkoumatelné, neboť trpí nedostatkem důvodů rozhodnutí, protože se neopírá o důvody, které by opravňovaly zamítnutí žaloby. Proto stěžovatel navrhl zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci krajskému soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti popírá její oprávněnost, neboť podle jeho názoru jak jeho rozhodnutí, tak i rozsudek Krajského soudu v Brně byly vydány v souladu s právními předpisy. Dále konstatoval nepřijatelnost této kasační stížnosti, pokud jde o účelovost azylové žádosti, vyhýbání se nástupu výkonu základní vojenské služby nebo i odporu k neudělení humanitárního azylu. Z těchto důvodů žalovaný navrhl odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost nebo zamítnutí kasační stížnosti pro nedůvodnost.

Nejvyšší správní soud nejprve přezkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), a je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), stěžovatel je zastoupen advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Z obsahu podání je zřejmé, že stěžovatel namítá kasační důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s., a kasační stížnost je proto přípustná.

Po konstataování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu ustanovení § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle citovaného ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Zákonný pojem „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, představuje typický neurčitý právní pojem, jehož výklad provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39 (srov. www.nssoud.cz). O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat v následujících typových případech:

- 1) Kasační stížnost se dotýká *právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu.*
- 2) Kasační stížnost se týká *právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně.* Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu.
- 3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit *judikatorní odklon*, tj. Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně.
- 4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno *zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.*

O zásadní právní pochybení se v konkrétním případě může jednat především tehdy, pokud:

- a) Krajský soud ve svém rozhodnutí *nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu* a nelze navíc vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu.
- b) Krajský soud *v jednotlivém případě hrubě pochybil* při výkladu hmotného či procesního práva.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je přijatelná, jelikož shledal v procesním postupu krajského soudu hrubé pochybení, jímž by se musel v souladu s § 109 odst. 3 s. ř. s. zabývat i bez návrhu.

Podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze kasační stížnost podat z důvodu nepřezkoumatelnosti spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít taková vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé.

Hrubé pochybení (vadu řízení před soudem, která mohla mít za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé) spatřuje Nejvyšší správní soud v tom, že krajský soud odmítl stěžovatelem navrhované a předložené důkazy, protože nebyly předloženy v českém jazyce a on není povinen zajistit jejich překlad. Takto striktní závěr však nelze přijmout.

Podle § 71 odst. 1 písm. e) s. ř. s. musí žaloba proti rozhodnutí správního orgánu obsahovat též označení důkazů, které žalobce k prokázání svých tvrzení navrhuje provést. Podle § 52 odst. 1 s. ř. s. soud rozhodne, které z navržených důkazů provede (příčemž může provést i důkazy jiné).

Při posuzování otázky, jak by měl postupovat krajský soud, jemuž byl podán návrh provedení důkazu listinou psanou v jiném jazyce než českém, je nutno předně poukázat na nálezn Ústavního soudu České republiky ze dne 16. 2. 1995, sp. zn. III. ÚS 61/94: *Zákonem předepsanému postupu v úsilí o právo (zásadám spravedlivého procesu) vyplývajícímu z Listiny základních práv a svobod (čl. 36 odst. 1) nutno rozumět tak, že ve spojení s obecným procesním předpisem v řízení před obecným soudem musí být dána jeho účastníkovi možnost vyjádřit se nejen k provedeným důkazům (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) a k věci samé, ale také označit (navrhnout) důkazy, jejichž provedení pro zjištění (prokázání) svých tvrzení pokládá za potřebné; tomuto procesnímu právu účastníka odpovídá povinnost soudu nejen o vznesených návrzích (včetně návrhů důkazních) rozhodnout, ale také - pokud jim nevyhoví - ve svém rozhodnutí vyložit, z jakých důvodů (zpravidla ve vztahu k hmotněprávním předpisům, které aplikoval a právním závěrům, k nimž na skutkovém základě věci dospěl) navržené důkazy neprovedl, resp. pro základ svých skutkových zjištění je nepřevzal (§ 153 odst. 1, § 157 odst. 2 o. s. ř.); jestliže tak obecný soud neučiní, zatíží své rozhodnutí nejen vadami spočívajícími v porušení obecných procesních předpisů, ale současně postupuje v rozporu se zásadami vyjádřenými v hlavě páté (především čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2) Listiny základních práv a svobod, a v důsledku toho též i v rozporu s čl. 95 odst. 1 úst. zákona č. 1/1993Sb. ČR.*

Takzvané opomenuté důkazy, tj. důkazy, o nichž v řízení nebylo soudem rozhodnuto, případně důkazy, jimiž se soud při postupu podle § 132 o. s. ř. (podle zásady volného hodnocení důkazů) nezabýval, proto téměř vždy založí nejen nepřezkoumatelnost vydaného rozhodnutí (§ 221 odst. 1 lit. c/, § 243b odst. 1 al. 2 o. s. ř.), ale současně též jeho protiústavnost (čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, čl. 95, odst. 1 úst. zákona č. 1/1993 Sb. ČR).

Ve správním soudnictví se obdobně vyjádřil již i Nejvyšší správní soud, jenž konstatoval: *Soud rozhodne, které z navržených důkazů provede a které nikoli (§ 52 odst. 1 s. ř. s.); to jej však nezabavuje povinnosti takový postup odůvodnit.* (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2005, č. j. 5 AfS 147/2004 - 89, publikovaný pod č. 618/2005 Sb. NSS).

V posuzovaném případě krajský soud své rozhodnutí odůvodnil toliko tím, že navrhované důkazy nebyly předloženy v českém jazyce a on sám není povinen zajistit jejich překlad. Takové zdůvodnění dle názoru Nejvyššího správního soudu neodpovídá výše

uvedeným ústavním principům, neboť zcela zřejmě pomíjí specifika soudního řízení ve věci azylu, resp. podle nyní účinné právní úpravy ve věci mezinárodní ochrany. V tomto řízení totiž žalobce obvykle není znalý českého jazyka ani českého právního řádu, a proto je ze strany soudu obzvláště nutné dbát o to, aby nebyl oproti straně žalované - správnímu orgánu - znevýhodněn. Zpochybňuje-li žalobce závěry žalovaného založené na informacích o zemi původu jinými informacemi o téže zemi, obvykle se s nimi neseznamuje v českém jazyce, ale v jazyce jemu srozumitelném. Soud, jemuž je provedení takového cizojazyčného důkazu navrženo, by měl nejprve zkoumat, zda tento důkaz neexistuje i v české jazykové verzi, kterou by si mohl vyžádat od žalovaného nebo opatřit sám (typicky v případech, kdy je odkazováno na žalovaným pravidelně užívané obecné zprávy o jednotlivých zemích), nebo jedná-li se o informace mezinárodních nevládních organizací majících i českou pobočku, přímo od takové organizace. Jde-li o písemnost individuálního charakteru, měl by soud svůj další postup odvíjet zejména od toho, zda žalobce jedná se soudem v českém či jiném jazyce, zda je zastoupen advokátem či jiným zástupcem, jaké jsou jeho majetkové poměry apod. V nyní posuzovaném případě byly soudu známy stěžovatelovy majetkové poměry, neboť stěžovateli ustanovil zástupce. Z této skutečnosti lze jednoznačně dovodit, že uložení povinnosti zajistit překlad důkazu přímo stěžovateli by mohlo vést až k porušení rovnosti stran, neboť náklady na překlad by mohly převýšit stěžovatelovy možnosti. Právo strany předložit věc soudu za takových podmínek, které ji neznevýhodňují vůči straně druhé, je realizací zásady rovnosti zbraní, jakožto součásti práva na spravedlivý proces (srov. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 27. 4. 2000, Kopula vs. Finsko, bod 37).

V posuzovaném případě nelze pominout, že krajský soud, ačkoli se sám necítil povinen překlad předložených listin zajistit, o této skutečnosti stěžovatele nijak neuvědomil, a nedal mu tak možnost překlad zajistit jinak. Stěžovatel byl v řízení před krajským soudem zastoupen advokátem, ani jemu však soud výzvu k doložení písemností v českém překladu neadresoval. Uvedený postup se neslučuje s principem rovného postavení účastníků, neboť soud neposkytl stěžovateli poučení o procesní povinnosti v takovém rozsahu, aby v řízení neutrpěl újmu (§ 36 odst. 1 s. ř. s.). Krajský soud naopak zcela nepřípustně dopředu hodnotil navržený důkaz za nerozhodný pro posouzení stavu věci, aniž by však znal jeho obsah.

Lze tedy shrnout, že je-li soudu přezkoumávajícímu správní rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany navržen důkaz v jiném jazyce než českém, nemůže být provedení takového důkazu právě z tohoto důvodu bez dalšího odmítnuto. Soud by měl brát v úvahu zejména majetkové poměry žalobce a zvážit, zda je v jeho možnostech zajistit překlad důkazu do českého jazyka. V opačném případě by měl překlad navrženého důkazu zajistit sám. Dospěje-li soud k závěru, že překlad navrhovaného důkazu sám zajišťovat nebude, musí o této skutečnosti uvědomit žalobce a současně mu stanovit lhůtu, v níž může překlad navrhovaného důkazu zajistit on.

Z výše uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto rozsudek Krajského soudu v Brně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.), v němž je krajský soud vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud se samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti, neboť její odkladný účinek byl dán § 32 odst. 5 zákona o azylu.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti bylo rozhodnuto v souladu s § 110 odst. 2 s. ř. s., podle kterého zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém řízení i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. června 2007

JUDr. Bohuslav Hnízdl
předseda senátu

